

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și înștiințări a se adresa la:

Administrațiunea tipografiei archidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47,
și la expedițiunea de inserțiuni Haasenstein & Weller în Viena, Praga, Budapesta etc. etc.
Correspondențele sîna se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, str. Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Artiliile nepublicate nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Desbaterea proiectului de lege despre impunerea limbii maghiare.

(După diarul stenografic al dietei).

Sedința din 30 Aprilie 1879.

(Urmare).

Ludovic Mocsary: On. casă! Nu primesc proiectul de față drept basă la desbaterea generală. Declarând aceasta spun tot odată, că, durere, nu mă aflu în norocoasa și obicinuita pozițiune de a talmăci cu ocaziunea aceasta o părere deja statorită în clubul soților mei de principii (*O voce din stânga extremă: Așa este*). Cu toate acestea țin că a vorbi și a arăta și temeiurile, ce mă silesc să pășesc contra proiectului, este o datorință ce mi-o impune convingerea.

Cestiunea pusă la ordinea zilei țin că este foarte ponderoasă, pentru că este afară de toată îndoiala, că, ori cât se silesc dl raportor de a mărgini și, după putință, a tempera forma acestui proiect, el totuși este în strînsă legătură cu cestiunea naționalităților. Și eu țin cestiunea naționalităților atât de importantă, încât o pun în rënd cu marile cestiuni de drept public ce există între noi și Austria. Acî nu se tratează de mai puțin, decât, că statul are de gând, ca cu mijloacele ce i le pune la dispozițiune puterea statului să înceapă o acțiune cu scop de a răspândi limba maghiară.

Prin cuvântul „răspândirea limbii maghiare”, după motivarea proiectului — aceasta este exprimată de altminteră ca postulat și în textul proiectului — n'am puté înțelege alt ce-va decât, că cetățenilor patriei nemaghiari, să li se pună la dispozițiune mijloacele de a și însuși limba maghiară ca limba statului, și pentru aceasta cetățenii statului de limbă nemaghiară să se deoblige a fi mulțamitori. Eu, on. casă, vîd în afirmațiunea aceasta o socoteală, cu care nimenea nu se duce în rătăcire, ba trebuie să dic, că o astfel de lipsă de sinceritate nu se unesc nici cu demnitatea rasei maghiare, nici cu cea a statului. Pentru că ne este tuturor prea bine cunoscut, că noi prin răspândirea limbii maghiare nu înțelegem altce-va, decât delăturarea că se pote mai îngrabă a răului, că acele 15 milioane de oameni, cari locuiesc această patrie, nu sînt după originea lor toți Maghiari. Intențiunea aceasta însă, tendența aceasta, care, fie cu voia, fie fără de voie, se manifestează la toată întemplantarea în acțiunea aceasta, o pricep și naționalitățile nemaghiare și încă foarte bine. Și după ce este afară de ori ce îndoială, că numărul personal al rasei maghiare nu se poate înmulți pe altă cale, decât pe socoteala numărului personal al celorlalte naționalități: este foarte natural, că naționalitățile celelalte vîd în nisuița aceasta, în tendența aceasta necesitatea de a fi în anumite privințe atacate în baza existenței lor proprii, ceea ce nu poate avé decât consecința, că noi eară

împrospețăm timpurile deplorabile dinaintea de 1848, când mișcările naționalităților au luat o direcțiune atât de rea și în fine atât de periculoasă. Acțiunea aceasta, on. casă, nu însemnează altce-va, decât ruptura cu cea politică, care națiunea maghiară în cestiunea naționalităților o adoptase în timpul sistemului absolut și al provisorului, când ajunsesem în patria aceasta la o generală împăcare a naționalităților; ruptura cu cea politică, cărei s'a dat expresiune în legea de naționalități din 1868. Principiul fundamental al acestei legi — care după modesta mea părere între toate legile, câte s'au creat în Ungaria de 12 ani încoace, este cea mai înțeleaptă — este: că fie-care naționalitate care trăește în patria aceasta este egal îndreptățită, că este permis fiescărui a și susține individualitatea sa națională proprie, a și-o desvolta și pe baza acestei individualități naționale a puté progresa în cultură, că limbii maghiare numai într'atata i s'a dat privilegii, întrucât era neapărat de lipsă pentru o practică conducere a regimului statului, întrucât era de lipsă, ca în privința unor anumite afaceri, să fie în stat unitate în limbă. Se poate că unii vor dică că între proiectul dela ordinea zilei și între legea de naționalități dela 1868 nu este contradicțiune, pentru că aceea preste tot nu atacă pe aceasta, nu o face mai rea. Eu însă, on. casă, cred, că în afirmațiunea aceasta este tot atât de puțină sinceritate, ca și în însași motivarea proiectului. Eu cred că proiectul acesta se află în contradicțiune directă cu legea de naționalități dela 1868. După aceea lege preste tot nu este de lipsă ca locuitorii de toate naționalitățile din țară să și însușească limba maghiară, pentru că e prevădută în lege, ca în afaceri comune să poată procede în limba lor; acum din contră realizându-se legea aceasta — poate prin o ficțiune — însă se poate dică: eată! acum s'a dat fie-cărui ocaziune a învăța limba maghiară, acum trebuie să scie fie-care maghiare, deci numai este de lipsă să se întrebuițeze la pertractarea afacerilor publice altă limbă decât cea maghiară. (*Strigări din stânga extremă: Și va fi foarte bine!*) Aceasta va avé dară consecința logică și naturală, că dispozițiunea din legea dela 1868 se va delătura, conform cărei afacerile publice se puteau pertracta și în altă limbă și nu numai în limba maghiară. (*Strigări din stânga extremă: Așa și trebuie să fie!*)

On. casă! Îmi permit întrebarea: este pentru noi consult a o rupe cu legea de naționalități, cărei i s'a dat expresiune în 1868? Eu cred, că legea aceasta preste tot nu va avé rezultatul care se așteaptă de la densa pentru răspândirea limbii maghiare, și dacă nu va avé vre un rezultat, întreb: este — nu sciu din care alte temeiuri secundare — cu scop a resvesce statului, maghiarismului spre vre un scop să și atragă asupra și odiul, ce fără îndoială se va îdeștepta, să provoace pericolii, ce după modesta mea

îrere vor fi fireasca urmare a acelei acțiuni?

Pentru ca să dovedesc, că legea aceasta nu va avé succesul dorit în privința răspândirii limbii maghiare, și rog de onorata casă a mi permite intra într'o detaiere mai esactă a proiectului.

Esența proiectului original al ministrului era, în termin de 6 ani, limba maghiară să fie obiect obligat de instrucțiune în toate scoalele populare fără de excepțiune. Lucru firesc, cea dintăiu presupunere în această privință este, că trebuie îngrijit de învățatori, cari să fie în stare a propune limba maghiară. Cu respect la aceasta, în proiectul original era hotărît, că acei învățatori, populari, cari n'au ajuns al 50 an al vieții, să fie obligați într'un număr anumit de ani, a învăța limba maghiară; acolo însă unde sînt deja învățatori, cari sciu limba maghiară, să se introducă instrucțiunea în limba maghiară numai decăt. Aceste sînt dispozițiunile esențiale. Comisiunea de instrucțiune a moderat acest proiect și la modificat esențial, eară dl ministru a declarat, că este gata a se alătura la ori ce feliu de moderare, tocma ca și cum on. d. ministru n'ar fi având altă intențiune, decât să se creeze sub auspiciile domniei sale acea lege, în care să fie îndus, că în viitoriu se va propune limba maghiară în toate scoalele populare.

Modificarea esențială, care s'a făcut în comisiune, este, că numai aceia sînt obligați a învăța limba maghiară, în termin de 4 ani, cari au intrat la 1872 în preparandii, sau în faptă s'au aședat în posturi. Și aceasta este o modificare atât de esențială, încât printr'ensă este sistată jumătatea succesului tuturor dispozițiunilor, pentru că acum mai numai acei învățatori sînt obligați a învăța limba maghiară, cari sînt cam de 30 de ani; pentru cei mai bătrâni de 30 ani legea nu va mai fi obligatoare. Este întrebarea, că avem acum perspectiva, că în 4 ani învățatorii de 30 de ani, sau mai tineri, vor învăța limba maghiară? Ca să o poată învăța cu succes ar fi unicul mijloc care ar duce la scop, fie-care să și tocmească un profesor de limbă, pentru că cei mai mulți se află în împregiurări de acele, încât pe calea deprinderii nu sînt în stare a și înmulți cunoscințele, mai cu samă acolo, unde naționalitățile locuiesc compact. Luarea unui profesor este naturalmente imposibilă, și după ce în chipul acesta persoanele, de altminteră fără multă cultură intelectuală, pe calea diligenței private nu vor puté învăța mult, abia mai rămâne altă, decât că pe timpul feriilor, care vor trebui spre acest sfârșit prelungite, să se instituie cursuri de instrucțiune. Fierescce va fi cu scop să se institue cursurile aceste în cetăți maghiare, ca învățatorii să poată învăța acolo ceva și pe calea convenirilor sociale, și va fi cu scop, ca statul acolo să nu fie cruțătoriu cu cheltuețele, întrebuițate pentru înaintarea și întreținerea învățatorilor. Cheltuețele aceste, la toată întemplantarea, nu vor fi mici. Va fi bine a favorii puțin pe tinerii dacoroma-

nistici și panslavistici, nu numai ca să progreseze în limba maghiară, ci, preste tot, să capete puțină plăcere la ceea ce este maghiar. Nu voi să dică că în chipul acesta în 3—4 ani nu și vor însuși în oare-care măsură limba maghiară. Însă, presupunend că vor face un foarte bun progres și timpul nu l vor întrebuița în petreceri pe contul statului, că vor învăța cu toată plăcerea și într'aceea nici nu vor uita nimica din ceea ce au învățat în cursul premergătoriu, îmi permit întrebarea: în cazul cel mai bun ce căpătăm? cumva profesori de limbă cu cunoscințe esacte, cari nu numai că sciu maghiare, ci sînt în stare a instrui cu succes pe alții în limba maghiară? căci altcum totul este o măsură falsă; eu îmi permit a mă îndoi de așa ceva. Când am vrea noi instrucțiunea limbii cu succes în scoalele populare, după părerea mea, cel mai sigur mijloc spre a ajunge la scop ar fi a importa învățatori de maghiari născuți, cari se înțelege de sine ar trebui provăduți cu salarii mai bune, pentru că a bună samă tineri maghiari născuți în Alföld nu se vor duce bucurios în ținuturile Arvei sau Crainei.

Cam astfel stă lucrul cu învățatorii cari deja funcționează. Ce vom face însă cu preparandiile? Înainte de toate este de lipsă a îngrijii ca acolo să fie învățatori maghiari bine cualificați. Aș găsi că este de lipsă ca acestia să fie Maghiari născuți și să priceapă pe deplin limba maghiară. Presupunem că așa se face, că în preparandii vor fi buni învățatori, întreb, se vor puté aduce tinerii în trei ani până acolo, în învățarea limbii maghiare, încât să o propună cu succes? Mărturisesc că eu țin învățarea perfectă a unei limbi numai în scoală, fără de necesariul exercițiu, de-o așa de mare greutate, încât și în privința aceasta mă îndoiesc de rezultat.

Dară să trecem preste toate greutățile aceste. Să dicem că învățatorii cari funcționează deja și seminaristii învață limba maghiară. Este cu putință, ca pe calea studiului în scoală, fără scoala vieții, fără pracsă, să se învețe limba maghiară în scoala populară? Să cugetăm înapoi la timpul când umblam noi la scoală. Cum am învățat noi limba latină într'atata, încât să putem cu oare care ușurință vorbi un feliu de latinie culinară? Un curs întreg de scoală era de lipsă spre sfârșitul acesta. Chibzuiți acum d-voastră: oare bietul copil român sau slovac dela țară, a cărui întreg curs scolar este de șase ani și care o parte mare a acestui timp o petrece pădînd gâscele, pe când earna, mare parte dintr'ensă nu umblă la scoală, pentru că nu au cisme, sau nu sînt lemne, cu care să se încălzească scoala: va face progrese mai mari în limba maghiară, sau abia va fi în stare de-a rostii fără înțeles vre-o câteva cuvinte maghiare? Va câștiga cunoscințe de acele, pe cari, în puținii ani, vecinul inimic al ori cărei cunoscințe, uitarea, le va inghiți spre a nu rămâne nici urmă de ele. Nu dic, că acolo, unde cei de altă limbă vin în atingere cu maghiarismul, unuia sau altuia, cunoscințele din scoală nu vor oferii în privința aceasta și înles-

nirea de a'și însuși, în comunicație cu Maghiari, și limba maghiară. Acolo însă, unde cei de altă limbă locuiesc în masse, unde într'un giur de 10—15 miluri nu se aude un cuvânt maghiar, unde sunt oameni, cari ani întregi nu es afară din sat, mai cu samă femeile, care în ce privesce limba și obiceiurile sunt mai mult de natură conservativă, — fiva succesul de așa, încât să cumpănească urmările cele rele puse la cale de acest proiect? O las aceasta judecării acelor ce cugetă cu trezvie.

On. casă! Amintiu, că maghiarismul și statul unguresc încarcă asupra și prin dispozițiunile aceste un odiiu mare. — Eu cred, că dacă legea n'are se rămână o binecuvântare scrisă, dacă dl ministru va voi a o și pune în lucrare, nu se va pute evita aplicarea unor mijloace constrângătoare, sau cel puțin a unei anumite presiuni. După proiect, ministrului de culte i sa dat o largă putere foarte discreționară în ceea ce privesce executarea legii. Renunosc, că altfelu nici că se poate. Ministrul d. e. este impeternicit a îngrigi, ca la timpul seu să cerceteze, dacă învățătorii, cari sunt în funcțiune, în restimpul de patru ani, în adevăr au și învățat limba maghiară. Să'mi fie permis a observa, că — lucru curios — în privința aceasta în lege nu este nici o sancțiune. Aceasta însă, cred eu, nu poate rămâne așa, și ministrul în scurt timp se va vedea constrins a îndeplini lipsa aceasta a legii și dacă nu va voi ca legea aceasta se rămână o binecuvântare scrisă, va trebui sau să escrie premii pentru acei ce au învățat bine limba maghiară, sau să întrebunțeze mijloace constrângătoare contra acelor ce nu o au învățat, ceea ce în urma urmelor nu poate fi altce-va, decât că pe cei din urma să'i depărteze din școală.

Este mai departe în lege aceea hotărâre esențială, că acolo, unde sunt deja învățători, cari știu limba maghiară, aceasta să se introducă ca obiect obligat numai decât. Nu preste mult și dispozițiunea aceasta se va dovedi de un lucru curios. Cum se vor examina învățătorii, cu miile la număr, cum se va constata dacă ei știu maghiar? După părerea mea aceasta va întâmpina mari greutăți. Pentru că în multe cazuri se va întâmpla, că învățătorul respectiv, despre care se presupune că știe maghiar, și că el ar pute începe instrucțiunea, va nega, dîcînd că nu știe. Simulanți de acestia pot fi mulți la număr, se poate că odată din inimiciție națională, se poate însă și din altă cauză, adevă, fiindcă se vor teme, că, dacă recunosc știința limbei maghiare, prin propunerea acestei limbi, li se înmulțesc lucrul. Ce va face ministrul, când va afla că respectivul simulant numai din capriț nu voiesce să mărturisască că este în stare a propune? Dacă voiesce a împedea eludarea legii, va trebui, cred eu, să se folosească și față cu acesta de vreun mijloc constrîngătoriu.

Decât casurile aceste, mai momentuoase sunt dispozițiunile legii în privința preparandiilor. Inspectorul școlar are să fie de față la examiniile anuale și de calificățiune, și numai acela poate dobândi o diplomă de calificățiune, numai acela poate fi învățătoriu, despre care constatează inspectorul școlar, că a făcut progresele recerute în limba maghiară și cărui inspectorul școlar îi recunoaște calificățiunea. Și în chipul acesta inspectorul școlar devine domn preste viață și moarte în ceea ce privesce soarta și viitorul tuturor candidaților de învățători. Prin aceasta s'a dat o putere care întrece toată măsura în mâinile singuraticilor amplotiați și încă tocma acelora, cari în toată țara nu sunt tocma cei mai populari. Eu cred, că procedura aceasta va purta veditul caracter al presiunii și al silei.

Se dice mai departe în lege, acolo, unde în școlile confesiunde instrucțiunea în limba maghiară nua fi corespunzătoare, statul este îndrăgătit a transforma astfel de școlen școlare de stat și dacă vina este a învățătorului, comitetul administrativ are voie a introduce contra unui astfel de învățătoriu cercetare disciplinară, eventual a'l depărta din funcțiune. — Aceasta însă va da naștere la casuri a de odioase, încât, după cum cred, va fi cu neputință a ascunde că aici numai că se exercitează presiune și adevărată silă față cu celelalte naționalități.

Toate lucrurile aceste, on. caș, stau în legătură strinsă cu împregiurarea, că autonomia școlară a confesiunilor va fi foarte adenc vătămă; pentru că după legea aceasta abia va mai pîe fi vorba că în patria aceasta singuraticile confesiuni mai au o autonomie școlară, și e lucru cunoscut, on. cas, că din partea on. ministru de instrucțiune necontentit vor emana atacuri c scop de-a vătămă autonomia școlară și nu numai a acelor naționalități, despre care se presupune, că dau loc agitațiunii inimice statului, ci și a confesiunilor protestante și reformate, la cari însă nici umbră de suspiciune nu poate fi, că urmăresc scopuri inimice statului. În modul acesta se va netești calea spre nimicirea autonomiei bisericesci și școlare. Eu însă, on. casă, pun un preț așa de mare pe acest fel de guvernament propriu și din privința, că diversele naționalități ce locuiesc în țara aceasta să se simtă asigurate și libere în privința religioasă, parte în interesul libertății, cu deosebire însă din punct de vedere al ineseși naționalității maghiare, cărei autonomia protestanților totdeauna i-a făcut cele mai însemnate servicii și are misiunea de a'i face și în viitoriu; dîc, că pun pond cu mult mai mare pe conservarea autonomiei bisericesci și școlare a confesiunilor, decât, cum avui onoarea a o spune, pe succesul cel foarte problematic, că în țară în fie-care an vreo câteva mii de copii slovacesci și români nu vor vorbi, ci vor îngâna limba maghiară.

Îmi permit a recomanda atențiunii on. case toate aceste considerante, precum cred eu, foarte practice, scoase din natura lucrurilor.

Aceste considerându-le și precumpănînd, că rezultatul intenționat este cel puțin problematic, mi permit a repeți întrebarea, dacă pentru noi este cu scop a rupe cu acea politică de naționalități, adoptată de națiune în asprul period de 12 ani și cărei i s'a dat expresiune în legea de naționalități dela 1868? De ce natură este această politică, ce o dorim după delăturarea celei adoptate, nu știu, mărturisesc însă, că până acum nu cunosc nici liniile fundamentale ale aceleia în formă corectă. Când este vorba de afacerea aceasta, aud asigurări foarte patriotice, aud expectorațiuni de astfelu de simțeminte, de cari, fără îndoială, este plină inima fie-cărui Maghiar, aud frase, care sună frumos, a căror timbru, nu de toate dillele, avui onoare al auđi eri de la on. referent, că tot lucrul nu este altceva, decât a face ca ideea de stat să devină faptă (*ilariitate*); cum dîc, nu cunosc încă liniile fundamentale ale politicei o-puse acelei politice binedefinite și nu știu până unde vor să meargă acei ce vor să o rupă cu politică urmată până acum (*O voce din stînga estremă: Până la cetățenia maghiară!*)

Pecăt știu, on. casă, isvorul tuturor expectorațiunilor acestora sentimentale, al fraselor acestora, nu este altă, decât dorința, care 'mi-am permis a o aminti: căt de bine ar fi dacă am pute delătura rēul, că cele 15 milioane de locuitori, cari locuiesc în patrie, nu sunt Maghiari puri. După mine aceasta este o utopie. Eu îmi

pot inchipui în Ungaria un popor, care se nisuieste a înainta patria prin legătura comunei iubiri de patrie. Consider, o repet aceasta, însă de ceva cu totul imposibil și nisuița de o fantomă deșartă, care nu poate fi nici când temeiul unei politice serioase, când cugetă cineva, că cu mijloace morale, sau — și accentuez cuvântul acesta — cu mijloace de stat va succede vre-odată, sau cel puțin într'un timp, care poate fi luat în combinațiune, a transforma naționalitatea slovacă, sērbească, română și pe ori-care alta în naționalitate maghiară. Dîc că aceasta nu e cu puțință pentru că întâiu, toate naționalitățile câte locuiesc în Ungaria, afară doară de cea nemțască, care precum este cunoscut, în tot locul și așa și la noi se asimilează mai curēnd ca ori-care alta, țin foarte mult la naționalitatea lor. Toate sînt în stadiul, că nu demult s'au deșteptat din marasmul lor de sute de ani și dacă naționalitățile se află în stadiul acesta sînt în stare de-a se împotivi mijloacelor și influințelor morale, cu care se atacă naționalitatea lor, cu același efect moral; dacă însă voim a ne apropia de dēnsele cu putere și cu silă, atunci chiar că se do-sesc și produc reacțiune. Țin însă că este lucru cunoscut — și durere este așa — că nici numărul, nici puterea de stat a rasei maghiare nu este de așa, încât să impună celorlalte naționalități și să recunoască că ele nu ar fi în stare a esista lângă puterea precumpănitoare a rasei maghiare și nu ar fi în stare a'și susține individualitatea; aceste nu se află în pozițiune, în care ne aflăm noi, ca pe lumea aceasta, afară de aceasta țară să nu mai fie un locșor pentru ele, ci fie-care se rađimă pe numeroși conaționali în vecinătate: nutresc sigura speranță că și vor pute susține individualitatea națională. Afară de aceasta ele sînt foarte bine, că în privința aceasta au un rađim foarte sigur în potestatea supremă; scim foarte bine că rasa maghiară este aici pusă în pozițiune de-a se scuti contra puterei celei mai înalte, de a'și apēra naționalitatea contra tendențelor austriace de germanizare, cari nu s'au odichnit de sute de ani. Scim foarte bine, că naționalitățile au dincolo aliați siguri și evenemintele dela 1848 ne dau în privința aceasta o dovadă pregnantă, încât pentru noi nu mai poate încăpe nici o îndoială.

Aceasta e situațiunea și noi, ne place sau nu ne place, trebuie să o acceptăm. Trebuie să acceptăm situațiunea, că Ungaria este un stat poliglot, în care se află diverse naționalități, cari toate țin foarte mult la naționalitatea lor. Din situațiunea aceasta urmează pentru politica noastră de naționalitate doue lucruri. Cel dintăiu este, că dacă voim noi să trăim în pace, sîntem siliți a evita, nu numai forța, ci chiar și aparența unei astfelu de tendențe, din care să transpire că am vrea să subminăm existența celorlalte naționalități. Trebuie să nisuiim, că fie-care naționalitate, care locuiesc în patria aceasta, să se simtă ca acasă; noi trebuie să le legăm strins cu libertatea și bună stare de patria aceasta, ca bucurându-se de dēnsele, să nu le plesnească prin minte, să poarte politică aventuroasă sau să se întorcă cătră dumneđei străini. Cu privire la politica națională problema noastră este, a purta o politică cu dimensiuni interioare, a ne feri de germanizare, pentru că germanismul, respective germanizarea austriacă este un inamic cu mult mai periculos pentru noi decât toate naționalitățile câte sînt în patrie. Să nisuiim a ne elupta independența statului nostru, pentru că să ne putem gera de adevărată națiune conducătoare în patria aceasta, să nu fim o provincie a imperiului austriac și se nu fie Viena capitala Ungariei, ca a unei provincii ce face

parte întregitoare din oare-care împărăție. Aceasta este, cum dîce biblia, marea desfrănată din Vavilon, care șede la marginea țerei noastre spre a'și întinde rociurile influinței sale asupra Ungariei. Dacă căutăm împregiurul nostru, vedem că dincolo de Comorn întreaga parte apusană a Ungariei consideră Viena de capitală; în acea parte apusană fie-care cafeana este provēdută cu foi vieneze și dacă se strică roata de la o mașină de sēmēnat, se trimite spre reparatură la Viena. Viena este așa dară capitală adevărată nu numai a Austriei, ci și a unei considerabile părți din Ungaria; și în chipul acesta exercită o imensă germanizare în Ungaria, ceea ce este foarte dureros pentru noi pentru toți. Să incuiem țara, cu deosebire, contra influinței germanizatoare a Vienei, ridicând vămi prohibitive, să accentuăm și să asigurăm în toate privințele neatērnarea statului Ungariei, eată mijlocul cel mai sigur, prin care se poate garanta o pozițiune tare naționalității maghiare. Afară de aceste să nu uităm ce a dîs bar. Eōtvōs, adevă: cestiunea supremației naționale nu este alt ceva decât o cestiune de cultură. Aceasta este unul dintre cele mai mari adevăruri, rostite când-va de un bărbat de stat unguresc. După părerea mea, aceste sînt mijloacele, cu care se poate lucra cu mai mult succes pentru înaintarea și întărirea maghiarismului și a naționalității maghiare, decât încercările, fără de aceea zadarnice, de a înmulți numărul celor ce vor vorbi limba maghiară.

Abstrăgēnd dela alte, să'mi fie permis a mē mai îndrepta încă cu o întrebare cătră onor. casă a deputaților: de cumva este acum potrivit momentul a începe acțiunea intenționată de stat? Când dîc, momentul de acum, înțeleg stadiul cestiunii orientale, în care ne aflăm.

Cestiunea orientală, nu se poate nega, este o cestiune de naționalități *par excellence*, pentru că noi scim bine, că tendența Rusiei de expansiune, unită cu tendențele tradiționale de expansiune ale casei domnitoare din Austria au provocat criza; că într'aceasta cestiunea naționalităților joacă o rolă foarte însemnată, că aceasta oferă puterilor pretecstul și dă direcțiunea la formările cele nouē, aceasta, on. casă, nu se poate trage la nici o îndoială. Întreb dară, este consult a așita tocma acum ceartă între naționalități, tocma acum, când este în interesul nostru cel mai mare, ca fie-care locuitor din țara aceasta să stăruească cu o inimă și cu un cuget la susținerea acestei țeri? Dacă va vedē lumea că și aici există neînțelegeri naționale și de cumva aceste vor fi mai incolo și mai învederate, oare lumea, fiindcă și aci vor fi naționalitățile încăierate, nu va afla cu cale și în Ungaria să facă ordine ca în Turcia? Și dacă mai incolo cestiunea orientală va înălța valuri mai mari, dacă aceste vor apuca și pe Austria, oare atunci nu amenință pericolul, că la configurațiunile viitoare vor servi drept călēnză concepțiunile aventuroase, puse și până acum în circulațiune? Eu cred că nici odată nu am avut atāta lipsă ca lumea se aibă o bună părere despre noi, cum avem acum. Noi putem vedē ce influință hotăritoare are părerea ce o au cei puternici despre națiuni și țeri, asupra acestora. Să ne aducem aminte de atitudinea Angliei. Nu a reținut la început pe Anglia dela energica acțiune în interesul Turciei împregiurarea, că atrocitățile bulgare au fost aprins opinione publică contra Turcilor? Să cugetăm acum că dintr'odată se respāndesc în lume faima — pentru că vor fi mulți, cari vor îngrigi să se respāndească și să se mărească insutit — că poporul maghiar a început o politică violentă contra naționalităților. În ce

dispoziție va pune aceasta opiniunea publică față cu noi? Noi am alarmat lumea întreagă cu aceea, că am restaurat constituțiunea și ce rezultat vede lumea dintr'aceasta? Că noi cu constituțiunea restaurată nu am putut face altceva decât datorii. Urmează de aici că opiniunea publică din străinătate nu ne este tocma favorabilă.

Acum dacă se va mai adauge, că poporul acest îndestulit cu sine este violent față cu naționalitățile, dacă, și trâmbitând chiar noi aceasta fără temei, mai vine și impregiurarea că acest popor, care se crede pe sine atât de slab, acum se apucă de-o problemă care întrece puterile lui, reputațiunea noastră în străinătate de sigur nu va crește, și la timpul, când cestiunea orientală se va desvolta mai departe, poate fi foarte fatală pentru noi.

Tocma pentru aceasta, onorată casă, s'a revoltat interiorul sufletului meu, când am văzut, că guvernul unguresc, în astfel de impregiurări, a fost atât de proclat de-a aruncat scân-teia aceasta între naționalități, numai pentru ca să și carpească după puțină popularitatea, compromisă prin faptele sale pe alte terenuri, prin transacțiunea cu Austria și prin ocupațiunea Bosniei (*Carol Eötvös intrerumpend: Nu'i succede!*)

Mocsáry (*continnând*): Credeți d-voastră că toate câte le dic sunt exagerațiuni? Onor. casă, să nu ne facem iluziuni. Demonstrațiunea începută de Români contra acestui proiect, fără îndoială ne-a atins pe toți foarte neplăcut. Ne-a atins neplăcut, pentru că tocma naționalitatea aceea, care este destinată — și aceasta este lucru recunoscut de ambe părțile — a lupta cu noi împreună contra preponderantei influințe panslavistice rusesci, tocma aceasta, dic, a pășit atât de aspru. Dară binevoiiți a nu esplica fals lipsa de demonstrațiune din partea celorlalte naționalități. Vă mărturisesc, mie mi se pare tăcerea aceasta plină de periculi și mult mă tem, că nu va trece mult și din partea aceasta contrarietatea se va arăta și mai aspră, poate și mai periculoasă.

Dar nu voi să obosesc mai de parte onorata casă. Fără de aceea simț influența apăsătoare a acelei situațiuni, în puterea căreia mă afu cu părerea mea în opozițiune nu numai cu soții mei de principii, ci poate cu întreaga on. casă. (*Audiți! în stânga estremă*). Cu toate aceste mi-am ținut de datorință a spune pe față și în deplină sinceritate părerile mele dictate de o adencă convingere (*Adolf Zay: Adevărat!*). Și acum fie mi permis a declara, că mă măgulesc, că doară tot se află și în casa aceasta, poate și afară de densa, cineva, care să dică în sine: omul acesta în una sau altă privință, sau doară în toate, are dreptate, dară, nu voi să dic că nu cutează, ci nu află oportun a se opune torentului opiniunei publice, care, nu încapă nici o îndoială, există. Eu, onorată casă nu mă tem de densa; eu consider persoana mea prea puțin, ca să cred că prin discursul meu, prin neînsemnatul meu cuvânt, aș compromite, ori în care direcțiune, cauza maghiarismului. Mai vartos cred, că nu va strica acestei cauze, dacă se va vedé, că s'a aflat un om, care a fost în stare a și spune părerile pe față și cu deplină obiectivitate. Liniscindu mi așa dară cu deseversită conștiință, voi suferi și critica. Și acum să mi mai fie permisă încă o rugare. Să binevoiiți, aducăse ori-ce în contra mea a mă ținé de un Maghiar tot așa de credincios, ca pe ori-care din aceasta și afară de această casă. (*Aplause*).

(Va urma).

Revista politică.

Sibiu, în 9 Maiu.

În zilele aceste senatul imperial din Viena se va disolva prin un

autograf împărătesc. Terminul pentru alegerile nouă va fi pe la începutul lui Iulie. Toate partidele lucră din repuseri la preparativele alegerii.

Conferența va mală, ce se țină în oficiul ministeriului de esterne din Viena și-a seversit lucrările sale. După ce s'a statorit punctele esențiale a unei convențiuni cu Serbia, s'a hotărît a înșta pe Serbia a deschide pertractările. Se intenționează a încheia o convențiune pentru drumul de fer, o convențiune de navigațiune și o convențiune despre oficiile consulare.

O telegramă a biroului de corepondențe comunică, că s'a cetit în Uischib, Pristina și Mitrovița un terman, care opresce pe Arnăuții de acolo sub pedeapsă de moarte dela ori-ce atac în contra trupelor austro-ungare. Numitele sate sunt toate situate inediat la granița districtului Novi-Bazar. „Deutsche Zeitung“ din Viena consideră acest terman de primul pas pentru intrarea trupelor noastre în pašalicul dela Novi-Bazar pe basa convențiunei austro-ungare turcesci.

Alegerea deputaților pentru camera de revisiune din România s'a terminat și în colegiul II; rezultatul alegerii în acest colegiu este 23 liberali, 5 conservativi, 1 fracționist și un balotagiu.

Diariul „Neues Wiener Tagblatt“ comunică: Ministrul sêrbesc de rășboiu a încheiat un contract cu o fabrică engleză pentru liferarea de 100,000 puscii sistem Martini. Întreg cuantul trebuie să fie liferat în termen de un an și se va plăti de cătră guvernul sêrbesc în douăspredece rate anuale de câte 30,000 galbini.

Monitorul francez declară că prim-ministrul Waddington s'a învoit a depune presidiul în consiliul ministrilor fără de-a renunța însă la portofoliul esternelor. Monitorul adauge, că Lepère va părăsi ministeriul de interne, ministrul justiției Le Royer va primi portofoliul internelor și presidiul; procurorul general Dauphin este designat pentru ministeriul de justiție.

Poarta a comunicat în mod oficial puterilor, că statutul organic pentru Rumelia resăriteană a dobândit prin o iradă sancțiunea sultanului. După ce și pertractările ruso-turcesci pentru trecerea administrației Rumeliei resăritene la noul guvernament general a aflat un mulțamitor sfêșit și după ce Aleco-pașa va primi în scurt timp administrația, generalul Stolypin s'a reîntors la Filipopole. Rusia a promis Porței, că după sosirea lui Aleco-pașa la Filipopole, generalul Stolypin își va muta cuartirul seu general la altă localitate în apropierea capitalei Rumeliei resăritene. Dovadă, că nici aci nu merg toate așa neted, precum le descriu organele oficioase, este o telegramă din Tirnova a diarului „Deutsche Zeitung“, care ne spune, că la Coiun-Bunar a avut loc o ciocnire sângeroasă între cavaleria milițiană din Rumelia resăriteană și între nisamii turcesci, ear sultanul e cu musca în căciulă și nu voiesce se mai primească nici decât pe marele visir și pe ministrul esternelor Carateodori-pașa.

În Petersburg groaza de nihilisti se face tot mai mare. Guvernul rusesc a hotărît a îndoi numărul poliției în toate orașele mari, de oarece s'a convins că focurile se pun în mod sistematic cu aplicarea petrolului.

Varietăți.

* Discursul dep. P. Cosma ținut în casa deputaților din Budapesta, îl comunicăm ca suplement la Nr. de astăzi.

* (Reuniunea română de cântări în Sibiu), va arangia Duminecă în 13/25 Maiu anul cur. o

producțiune extraordinară însoțită de danț în sala de la „Împăratul Romanilor“. P. T. domni membrii ajutători sunt rugați a și procura biletele de intrare în 12/24 sau 13/25 l. c. între oarele 2—4 d. a. în localul „Asociațiunei tranne“ strada Cisnădiei Nr. 7. Prețul intrării: 1 fl. de persoană, logea mare 4 fl., logea mică 3 fl. Începutul la 8 oare sara. *Comitetul.*

* („Reuniunea sodalilor români din Cluj“) invită cu toată onoarea la *Maiatul* ce l va ținé la 25 Maiu st. n. a. c. în „Pădurea Hoiei“ (Hoja-erdö), plecarea la 8 oare înainte de ameași, fiind timp nefavorabil se va ținé în grădina „Regina anglesă;“ începutul la 5 oare după ameași.

Prețul intrării: pentru membrii singuratici ai reuniunei 50 cr., pentru membrii cu familie 1 fl. 50 cr., pentru nemembrii singuratici 1 fl., pentru nemembrii cu familie 2 fl. v. a.

Venitul curat e destinat în favoarea fondului junei „Reuniuni a sodalilor români din Cluj;“ drept ce oferte marinimoase se vor primi cu mulțamită, se vor publica pre cale diaristică, și sunt a se adresa președintelui reuniunei, dr. Gregoriu Silași.

* (Necrolog). *Maria Ioanovici* născută Popoviciu, socia prea iubitelui nostru protopop Alecsandru Ioanoviciu din Jebel, după un morb îndelungat Marți în 2/14 l. c. în etate de 66 ani s'a strămutat la cele eterne lăsând în doliu după sine pre soțul ei dl protopop, pre bravul ei fiu Stefan Ioanovici advocat în Budapesta, pre fiica ei amabilă domnișoara Agrafina și o mulțime din rudeni. Defuncta în domnul a fost inzeștrată cu un spirit sublim, o inimă nobilă, încât toți cari au avut norocire a cunoaște însușirile rare ale repositatei, din aceasta acum prea dureroasă întemplantare își exprimă simțimintele cele mai adevărate a lor de condolență.

Și după ce acum, cruda moarte a răpit din mijlocul nostru aceasta scumpă viață în 15 l. c. la 4 oare după ameași, soțul și fiul scumpei repositate Stefan Ioanovici din Budapesta și încă și alți consângeni împreună cu întreaga inteligență din loc fără deosebire de naționalitate, cu un număr considerabil dintre poporeni, a pornit conductul funebral fiind a sistat de 3 preoți la biserică, unde cooperatorul dl Ioan Velovan din loc, a rostit o cuvântare funebră, și după aceasta s'a așezat scumpele remășițe în cimiteriul rom. gr. or. din loc. Fie'i țărina ușoară și memoria binecuvântată.

* (De la țară). Ni se scrie de lângă „Valea Craiului“ următoarele:

Pentru a depărta ori-ce pedecă dela prosperarea și fericirea poporului nostru român, trebuie să descoperim publice pre toți aceia, ce lucrează contra; pre aceia ce numai cu trupul sunt de un sânge și de-o mamă cu noi, dar faptele lor sunt în interesul inimicului nostru secular!

Cultura și moralitatea fac un popor fericit! Bărbații inteligenți a unui popor, sunt conducătorii, sunt păstorii poporului; sunt rațele de lumină, care în întunerecul neculturei și imoralității luminează toți pașii și toate întreprinderile poporului, ce l-ar conduce spre limanul culturai, fericirii și moralității!!

Pre când cu mândrie și satisfacțiune deplină vedem cum prelații și arhierii bisericelor noastre române, grăbesc a apêra esistența limbei noastre, ca cel mai scump tesaur până la prea înaltul tron al iubitelui nostru împărat și rege, pre atunci cu durere vedem, că se află și bărbați rătăciți, din sinul nostru, cari pentru cultura poporului nu fac absolut nimica, apoi ce se atinge de morală, pre aceasta se pare că nici nu o cunosc!

Nu cred, că sub poala munților apuseni să se mai afle scoli populare

provădute cu învățători atât de neapți, ca în comuna Craiva (Király-patak) și Bucerdea vinoasă. În comuna Craiva, unde parochul local este totodată și învățător, nu vom vedé nici odată vre-un progres în cultura poporului, de oarece însuși parochului ca învățătoriu, îi lipsesc ori-ce ideie de învățământ și astfel copiii se adună la scoală numai ca să se bată, să se eserțieze în injurări și alte fapte rele.

Mi s'a relatat din fonte sigur că dl paroch din Bucerdea, instalat acolo în anul espirat 1878, întrunesc calitățile recerute pentru cultivarea poporului atât pe terenul scolastic, cât și pe terenul bisericesc; este însă impededat întru multe întreprinderi ale sale nobile și folositoare poporului, comunei și națiunei în genere de notariul cercual dîcându i publice că: „ca preot să se intereseze de biserică și evanghelie, dar nu de afacerile comunei.“

Îmi place a crede că dl paroch din Bucerdea Teodor Pop, care au practisat și escelat ca docent în decurs mai bine de 10 ani, aducându l Ddeu la vatra părintească sub poala munților apuseni, va arêta și dovedî zelul seu și pre aici pe terenul scolastic spre cultura poporului român! Nu mai puțin îmi place a spera, că și ca preot își va cunoaște datoria, ca faptul sus menționat al d-lui notariu să l comunice locurilor competente, ca astfel gangrena să nu se estindă mai departe!

De cumva onoratul oficiu protopopesc încă nu are cunoscință de atari lucruri, ar satisface unei dorințe generale, ca să ceară pe cale oficioasă încunoscințarea dela dl paroch Teod. Pop, și apoi să arete cazul de sus venerabilului consistor archidieceșan din Sibiu. *Argir.*

* (Zulii și iadul). „Uitenhage Times“ cuprinde următoarea istorisire interesantă, după împărțirile unui Zul: Înainte de câțiva ani apărî în Craiul regelui Cetevayo, un misionar, ca să convêrtească pe rege și poporul seu la creștinism. El petrecu acolo câte-va zile și în fine regele se hotărî a l asculta în duminica viitoare. Dîna hotărîtă veni, regele adună poporul și ordonă la două dintre cele mai bune regimente să vie ca să audă vestea adusă de oamenii albi. După ce declară regele, că toți sunt gata spre a l asculta, se ridică misionarul și ținî un discurs elegant, dar scurt, în care făcu el o asemănare între mărirea cerului și muncile iadului. El spuse Zulilor, că ducend o viață bună, nefurând, spunend totdeauna adevărul și mai cu samă luându și o singură femeie, după moarte vor veni la locuri mai bune de vênătoare, unde nici odată nu vor greși vênatul, unde nu vor muri nici odată și așa vor fi mai fericiti decât în momentele cele mai fericite ale vieței pământene; din contră însă, dacă nu vor face aceea ce le-a spus el, vor fi aruncați în un foc înfricoșat și atât de mare încât va arde toată națiunea Zulilor, dacă ar fi și mai numêroasă decât lăcustele. Atât capul, cât și poporul ascultară cu cea mai mare atențiune discursul misionarului, și după ce finî acela, îl invită regele la masa regească. El primî invitarea, însă în decursul mâncării, făcu observarea, că oamenii alergau în toate părțile, adunau lemne și le grămădiau la un singur loc. Misionarului începî a i se face rêu și Zulul, care istorisi aceasta observă, că acela încetă de-a mânca și beu numai mult lapte, ca când ar fi voit să se rêcorească. În fine se ridică masa, dar înainte de-a se scula se adresă regele cătră misionarul spăriat și privindu l cu un ochiu ager dîse: „Ce ne-ai spus tu ađi dimineață de un mare foc, în care va fi aruncat întreg poporul Zulilor după moarte? Vîno aici să și arêt cine sînt Zulii, căci ved că tu nu scii.“ El îl duse la grămada de lemne care avea un cuprins gigantic, și ordonă să i dea foc din toate

părțile, după ce s'a aprins de tot și arunca o căldură încât nimeni nu se puté apropia, ordonă regele să vie cele două regimente și le porunci să între în foc și să'l stingă. Goli, cum erau fără încălțăminte sau altă haină se aruncară aceștia în masa ardândă, ca turbați și cu strigăte sëlbeate și nu încetară până ce nu mai era nici cea mai mică urmă de foc, apoi dișe regele către misionar: „Ai vădut aceasta? Așa vom face noi și cu iadul tēu. Zulia nu vor glumi cu focul, ear tu ai face bine să părăsești îndată această țară, sau îți voi face un mic foculeț pe care vei trebui să'l stingi tu.“ Misionarul n'asteptă să'i repete regele această provocățiune, ci părăsi Craalul încă în sara aceea. Se întreabă oamenii de n'au frică Zulia de tunurile Galing și de bateriile de rachete. Când Zulilor se comandă atacul, atunci ei se aruncă cu violență și nu încetează, cădēnd acele cu miile, până ce nu biruesc sau mor. Aceștia sūnt inimicii cu care are de-a se lupta lordul Chelmsford.

* (Din Dobrogea). Cetim în „U. p. A.“ următoarele: Ați diș în multe rânduri că Românii sūnt misionari ai civilizațiunii în Dobrogea și cu bucurie constat că așa este. Se vede chiar de pe acum că Dobrogea merge spre progres. În special, la Ostrov, d. locot.-colonel Georgiu Zamfir din regim. 4 de linie, a lucrat nu puțin pentru înzestrarea scoalelor rurale Ostrov și Bugesc, luând inițiativa unei subscripțiuni voluntare pentru acest scop. D-sa cu bani adunați, a adus diferite cărți, abecedare române, gramatici, geografii, cărți de cântece, table, călimare, condeie etc., și cu micile mijloace de care dispune a făcut bănci sistematice, table și sigiliuri.

Este o viuă plăcere de-a vedé în scoale și tablouri mari în rame cu intrarea triumfală a armatei române în Bucuresci, precum și diferitele schițe de lupte unde Românii și-au vērșat sângele în peninsula balcanică pentru liberarea creștinilor. De aceste toate se bucură peste 200 copii, cari saltă de bucurie pentru că au început a vedé lumina progresului cu venirea noastră în Dobrogea.

Pe lângă aceste, am onoare a vē anunța că, grație neobositei sale ocupațiuni și activități d. locot.-colonel Georgiu a înzestrat comuna Ostrovul cu o grădină foarte frumoasă cu aleie sistematice, felinare, bănci etc., lădiri de flori, în care se vē iniția-sele Mărilor Lor Domnul și Doamna, și în mijlocul căreia e ridicat drapelul român.

Nu uit se vē spun că, în majoritate, scolarii sūnt foarte inteligenți și grație învățătorilor trāmiși în ziua de 24 Aprilie ziua M. S. Doamnei, toți scolarii împreună cu musica regimentului au executat cântece române și mai cu osebite de ale resboiului din 1877 și 1878.

* (Nouă descoperiri.) Se scrie din Londra către „Gazetta de Colonia“ că sēpăturile ce se fac în Asyria, dacă nu ne înșelăm pentru British Museum, n'a putut fi în aceste din urmă timpuri urmate cu tōtă activitatea dorită.

Cu toate acestea s'a făcut o descoperire importantă. În partea sud-vest a palatului Koyundschik, s'a dat la lumină un turn octogon a cărui față esternă conține o relațiune a campaniilor regelui Sennacherib sau Subērib într'o perioadă decenială a regnului seu.

În relațiunea aceasta este descris resbelul lui Sennacherib cu Ovreei. sub regele Hezēchias (Hiskia.)

Cilindrul pe care este gravată această relațiune are o înălțime de 20

degete și un diametru de la 6-7 degete. După reproducțiunile fotografice cari au fost trimise, este bine conservat.

Sciri ultime.

(După „S. d. T. B.“)

Viena, 21 Maiu n. Principele Battenberg fū primit de împēratul într'o audiență de patru oare, și avū apoi o convorbire de o oară cu contele Andrassy. Eri Battenberg a cercetat pe ambasadorul Reuss și Vineri sara pleacă la Berlin.

Berlin, 21 Maiu n. Camera a ales pe conservativul Seydewitz de president.

Alesandria, 21 Maiu n. Consulul general austriac a predat în contra decretului Khedivului din 22 Aprilie un protest, care este identic cu protestul germān.

Bursa de Viena

din 21 Mai n. 1879.

Acțiuni de credit	266 90
Valuta nouă imperială germānă	248 50
London	117 50
Argint	— —
Galbin	5 54
Napoleon d'aur (poli)	9 87

Economic.

Budapesta, 17 Maiu n. Încă nu ne putem bucura de un timp stabil frumos. Dilele dintāiu ale sēptēmānei trecute au adus furtuni și ploie la o temperatură de + 3°, apoi urmară unele zile mestecate acum cu soare, acum noroase, mai mult însă noroase. Temperatura s'a urcat cu încetul până la + 19° R; sēptēmāna trecută s'a sfērșit cu un timp noros lāsând oamenii în mare temere, că earāși vor începe ploile de nou. Raporturile cele mai multe din provința consună despre împregiurarea, că geruri se întēmplă numai ici colea, dară apoi că sēcările în acest an vor fi tare slabe și că grānele în urma ploilor celor multe au început a se îngālbini. Lamentările, că în acest an va fi mult tăciune, se par a fi mai mult suposiți decât fapte. Numai un timp îndelungat frumos și seniu și multe s'ar întoarce curēnd spre bine, cari până acum se țin de perdute. Mai mult au să pāti-mească din cauza timpului umed ciurđile de vite, parte neputēnd ajunge la locurile de pășune, parte fiind că vegetațiunea a rēmas tare îndārēpt, apoi sfērșindu-se și fēnurile de prin magazine. Toate aceste împregiurări triste au influințat asupra prețurilor tuturor articulelor, urcāndu-le mai mult, decât coborēndu-le. Însemnām în special: Grāul s'a vēndut la 80,000 m. m. cu câte fl. 9.60—9.90; Secara s'a vēndut la 2000 m. m. cu câte fl. 5.90—6.30; Orzul a trecut cam la 4000 m. m. cu prețul din sēptēmānile trecute; Ovēsul cam la 2000 m. m. a trecut cu fl. 5.65—5.77; Cucuruzul a fost tare căutat și s'au vēndut la 15,000 m. m. cu câte fl. 5.20—5.30 ba chiar și cu fl. 5.55; Fāina n'a slābit nici din cualifate, nici din prețurile sēptēmānei de mai înainte.

Pāstāioasele au început a fi mai căutate rēmānēnd însă de-ocamdată totuși numai la următoarele prețuri și adevă: Fasolea cu fl. 6.75—7.25; linteaa și mazerea la fl. 8—10; mālaiul la fl. 5—5.25; sēmēnța de in la fl. 12.75—13; sēmēnța de cânepă la fl. 8.25—9 toate pro 100 chilogr. Lānile au trecut pro 56 chilograme cu fl. 98—104; Porcii s'au urcat în preț, micșorāndu-se numărul lor. În tērg s'au aflat între suma totală de 11,460 de capete, din Romānia 1840, din Ungaria 2180 și din Ardeal 420.

Unsoarea de porc a trecut cu vas cu tot cu fl. 46.50—47.50 și fără vas cu fl. 44—45; Slānina s'a vēndut cu fl. 39—40; Sēul cu fl. 44—45; Spirtul a fost mai tare căutat trecēnd pro 10,000 litre % în marele cu fl. 26.50.

Peile au trecut în număr de vre-o 12,000 tot de oaie și s'au plătit pro 102 dārabe din Bānat și Ardeal cu fl. 1.30—1.40; peile de miel an trecut de astă dată

rēu, cele de capră însă n'au fost căutate de loc; peile de bou din Bānat cu fl. 1.20—1.30; cele din Ardeal cu fl. 1.35—1.40.

Raport oficial al ministeriului de comērciu despre starea sēmēnăturilor din 1 până în 16 Maiu n.

Resumatul tuturor acestor raporturi sună: „Sēmēnăturile de earnă prin ploile îndelungate au suferit mēre o mare pagubă, carea se manifestă prin nmedala, slābirea și îngālbini a lor, parte prin ivirea tăciunelui și a altor foarte mari de burueni. Sēmēnăturile de primāvară încă sūnt pline de neghină și alte burueni. Sēmēnăturile băgate de timpuriu în pāmēnt umed prin ploile îndelungate în multe ținuturi s'au putredit. Bruma și gerul din 2, 3, 4, 5, 6, 7, și 8 a lunei c. prin mai multe ținuturi n'au stricat sēmēnăturilor nici de earnă, nici de primāvară, pomētului și legumelor însă foarte puțin. Continuarea lucrurilor de primāvară în pāmēnturile pline de apă sporesce greu; afară de sēmēnata cucuruzului și al crumpenilor toate lucrurile de câmp din această primāvară sūnt sfērșite.

Estras din foaia oficială „Budapesti Kozlony.“

Licitațiuni: în 26 Maiu imob. rēmasului după Simon Grünfeld în Aiud (judec. cerc.); în 19 Iunie și 19 Iulie imob. lui Stefan Gyōrfi în Szt. Craiu (judec. cerc. Aiud); în 16 Iunie și 16 Iulie imob. lui Iosif Szabó în Cluj (trib.); în 13 Iunie și 13 Iulie imob. lui Ioan Mokány în Ciulișoara (judec. cerc. Hātag); în 29 Maiu imob. d-nei Gavriilă Gita în Nagysikarlo (judec. cerc. Nagybánya); în 30 Maiu imob. d-nei Peter Fatter în Feiur (trib. Cluj); în 21 Iunie și 21 Iulie imob. moștenitorilor după Gheorghie Mutz în Lāpușul-romānesc (trib. Dej); în 29 Maiu imob. lui Ioan, ale Sarei și Gertrud Kalviner în Rode (trib. Ibașfalău); în 14 Iunie și 14 Iulie imob. Anei Lungacs și soți în Vaida-Recea (judec. cerc. Fāgāraș).

Nr. 105—1879. 1—3

CONCURS.

Pe basa grațioasei decisiuni a mārītului consistoriu archidieceșan dto 8 Martie a. c. Nr. B. 749—879 pentru ocuparea postului de capelan lângă neputinciosul paroch Ioan Crețulescu (Condor) din parochia romānă gr. or. Mānāsturul unguresc care după venit socotită este de a III-a clasă se escrie concurs cu terminul inclusiv până la 31 Maiu 1879.

Venitul preoțesc, împreunat cu această stațiune de capelan este următorul:

1. Din usuatele venite stolare în bani computeate 150 fl.
2. Un agru de 4 merțe mari de grāu din porțiunea canonică.
3. Usul fructual din cimiteriul din giurul bisericeii.
4. Folosirea tuturor supraedificatelor economice eclesiasice împreună cu casă de peatră parochială, afară de despărțāmēntul de cătră stradă.

Concurenții au a substerne suplicele sale, adresate cătră sinodul parochial, la subscrisul până la terminul indicat, fiind instruite conform statutului organic și dispozițiunilor provisoricē sinodale archidieceșane din 1873.

Cluj, 24 Aprilie 1879.
În conțelegere cu comitetul parochial.
V. Roșescu, m. p.
protopresviter.

Nr. 101—1879. 1—3

CONCURS.

Pe baza grațioasei decisiuni a mārītului consistoriu archidieceșan dto 28 Martie a. c. Nr. B. 912. 1879 pentru ocuparea stațiunii de paroch în vacanta parochiā romānă gr. or. Ghiurcuța de a III clasă, se escrie concurs cu termin inclusiv până la 31 Maiu 1879.

Venitul preoțesc cu acest post împreunat este 342 fl. 98 cr. computeat în bani după conclusul sinodului parochial din 30 Ianuarie 1879 din usuatele venite stolare și accidentale. Concurenții la această stațiune, trebuie să-și subștearnă suplicele sale la subscrisul până la terminul amintit fiind instruite conform Statutului organic și a dispozițiunilor sinodului archidieceșan din 1873.

Cluj, 24 Aprilie 1879.
În conțelegere cu comitetul parochial.
V. Roșescu, m. p.
protopresviter.

Nr. 44 — 1879. 1—3

CONCURS.

Devenind vacantă parochia de clasa a III din Lapugiul de jos cu filia Ohaba în protopresbiteratul Dobrei, pentru reîntregirea ei, se escrie prin aceasta concurs cu terminul până la 31 Maiu st. v. a.

- Emolumentele sūnt:
1. Casa parochială cu grădină, și alte superedificate în materă.
 2. Porțiune canonică 18 jug. de pāmēnt arātoriu și fēnaș clasa I și II.
 3. Dela 130 Nr. de case, din materă și filia câte două mēșuri de cucuruz nesfārmit.
 4. Stola îndatinată. Toate aceste emolumente laolaltă computeate dau un venit anual de aproape 400 fl. v. a.
- Doritorii de-a ocupa aceasta stațiune au ași adresa concursele lor instruite în sensul „statutului organic“ și a dispozițiunilor sinodale din 1873 la subscrisul până la terminul indicat.

Deva, 19 Aprilie 1879.
În conțelegere cu comitetul parochial.
Ioan Papiu m. p.,
protop. Devei adm protopresbiter. al Dobrei.

Nr. 49—1879. 3—3

EDICT.

Ioan Marină din Tilișca comitatul Sibiului, de religiunea gr. or., carele de 6 ani a părăsit cu necredință pre legitima sa soție Ana nāsc. Iacob Hānsa tot din Tilișca, fără a se sci ubicațiunea lui; fiind asuprăi incaminat proces divorțial, este citat prin aceasta ca în termin de un an și o di dela datul de față, să se prezenteze înaintea subsemnatului for matrimonial spre a se folosi de dreptul apărării; la din contră, procesul incaminat asuprăi-se va decide în absența lui. Scaunul protopresbiterat gr. or. al tractului Sibiului I ca for matrimonial. Sibiu în 19 Martie 1879.

Moise Toma m/p,
adm. protop.

Demetriu Selegian
advocat,

și-a transpus cancelaria advocațională de la Vinga la Becicherecul-mare, (com. Torontal), strada principală casa Ioanovici Nr. 523. 1—1 [20]

Tablourile oleografice
edate de

F. A. Lachmann,

representând diferite episoade din campania romānă s'au dat în comisiune dlui G. B. Popovits, furnisorul curței M. S. R. Domnitoriului, I. Fleischmarkt 15, Viena pentru provinciile austro-ungare.

Prețul lor este: Portretele M. L. Lor în rame cu fund oval **16 floreni** v. a. esemplariul; toate celelalte cu rame cuadrate **15 floreni** v. a. esemplariul. [19] 3—6